

turnalar

ULUSLARARASI TÜRK DİLİ, ÇEVİRİ,
KÜLTÜR VE EDEBİYAT DERGİSİ

95

Sahibi

KIBATEK[Kıbrıs, Balkanlar, Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu] Vakfı adına
İsmail Bozkurt

Genel Yayın Yönetmeni

Metin Turan

Yayın Yönetmeni (Editör)

Prof. Dr. Mehmet Çevik

Yayın Koordinatörü

Dr. Hüseyin Ezilmez

Yayın Yönetmen Yardımcıları

Prof. Dr. Burak Gökbulut • Prof. Dr. Mustafa Yeniasır

Kapak Fotoğraf

Aysen Ritzauer

Kapak Düzenleme

Muharrem Yalçınkaya

AKADEMİK DANIŞMA VE HAKEM KURULU

Prof. Dr. Apollanaria Avrotina- Prof. Dr. Ümüt Akagündüz-
Prof. Dr. Sevim Akten- Prof. Dr. Tülin Arseven-Prof. Dr. Dilek
Batislam- Prof. Dr. Suzan Canhaşı- Prof. Dr. Serpil Aygün Cengiz-
Prof. Dr. Hanife Nalan Genç- Doç. Dr. Reyhan Çelik-
Prof. Dr. Ayten Er- Prof. Dr. Tuna Ertem-Prof. Dr. Birsan Karaca-
Dr. Solmaz Karabaşa- Prof. Dr. Ayten Kaplan- Prof. Dr. Ayla
Kaşoğlu- Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı- Doç. Dr. Nazan Kahraman-
Doç. Dr. Galina Miskinina- Prof. Dr. Betül Mutlu- Prof. Dr. Tuğrul
İnal- Prof. Dr. Eunkyung Oh- Prof. Dr. Bekir Onur- Doç. Dr. Alev
Önder-Prof. Dr. Melahat Pars- Prof. Dr. Medine Sivri-Doç. Dr. Can
Şen- Prof. Dr. Aysit Tansel- Dr. Kaan Tanyeri- Prof. Dr. Devrim
Topses- Prof. Dr. Cengiz Tosun- Prof. Dr. Hatice Köroğlu Türközü -
Prof. Dr. Ali Yakıcı- Prof. Dr. Grayzna Zajac

Yönetim ve Yazışma

Naim Efendi Sokak Suriçi Gazi Mağusa/KKTC
Tel: 0542 852 78 15 E-mail: kibatek@gmail.com

TÜRKİYE

Konur Sokak 36/13 • Tel: (0.312) 425 39 20
0532 787 37 30Fax: (0.312) 417 57 23 Kızılay - Ankara
E-mail: kibatek@gmail.com www.kibatek.com.trAbone Bedeli (Posta Bedeli Dahil) : 400 TL
Öğrenci ve öğretmenlere %50 indirimlidir.
KatkılarınızıKıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu'nun
Türkiye İş Bankası, 4213-0734181 numaralı hesabına yatırıp,
kibatek@gmail.com adresine bilgi veriniz.

Baskı:

Başkent KİŞE & Matbaacılık, Bayındır Sokak. 30/1, Ankara
Yerel Süreli Yayın

Baskı Tarihi: Ağustos 2024

İçindekiler

MAKALE/İNCELEME/DENEME

KIBRIS TÜRK TİYATRO EDEBİYATINDA ATATÜRK VE ATATÜRKÇÜLÜK
HÜSEYİN EZİLMEZ 3

SAİT FAİK İÇİN DRAMATİK BİR OKUMA

BİR "TÜR" ŞİİR-TİYATRO İÇİN BİR EMPATİ DENEMESİ
TUĞRUL İNAL 14

ANTİK ÇAĞ'DA BİR SALGIN HASTALIK

TÜLİN ARSEVEN 33

ALDAT KENDİNİ!

MİR MURAT DEMİR 38

GILGAMIŞ'LA SÜMER'E YOLCULUK

TAHSİN ŞİMŞEK 59

EDEBİYATIN, SÖZCÜKLERİN, TUTKUNUN, GECE DOĞAN GÜNEŞİN İMPARATORU: BALZAC
BEDRİYE KORKANKORKMAZ 72

FERİT EDGÜ ATÖLYESİNDE YİRMİ GÜN

ZEYNEP YENEN 78

ARDINDAN

AYLA YAZGAN'IN YAŞAM YOLU ...

ERDAL ATICI 85

ÖYKÜ

DESTANCI

SAZON SAYMOVİÇ SURAZAKOV

ALTAY TÜRKÇESİNDEN TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARAN: İBRAHİM DİLEK 10

MELESİNEGES'İ İŞİTMEK

HATİCE EĞİLMEZ KAYA 27

ALTIN

GÜNAY GÜNER 31

ÇARESİZ

YUSUF SAĞLAM 40

BUDA HEYKELİ

VAGİF SULTANLI / AZERBAIJAN

TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARAN AYNUR KAHRAMAN 55

KAÇIŞ

MERYEM KÜBRA SEYİTOĞLU 69

ŞİİR

AYTEKİN KARAÇOBAN 9

CEM SAVRAN 13

GÜLNUR BALI 30

WERNER K. BLİß -AYSEN RITZAUER 36

ULUAY GÜVENER 39

MEHMET ÇEVİK 52

HIZIR İRFAN ÖNDER 68

SAVAŞKAN İLMAK 71

DERYA ÖKSÜZOĞLU 77

GÜLER KALEM 83

MELTEM GÜDEMEZOĞLU 84

ÖNER FİKRİ 87

TÜRKAN YEŞİLYURT 88

BUDA HEYKELİ

Vagif Sultanlı / Azerbaycan

Türkiye Türkçesine aktaran Aynur Kahraman

On yıllık ayrılıktan sonra yurda dönerken en çok istediği şey iş yerine, üniversiteye giderek bir zamanlar aynı bölümde çalıştığı öğretmen arkadaşlarıyla buluşmak, dertleşmek, hatıraların ışığında geçmiş günleri anmaktır.

Ülkeyi terk ederken herkesten çok öğrencilerinin kaderine üzölmüştü; ona ihtiyaç duyduklarının farkındaydı ama birtakım nedenlerden gitmek zorundaydı. Artık durup bekleyerek hayatını daha fazla tehlikeye atamazdı. Buna rağmen bugün bile bazen yol ayrımında çırpındığı o dönemlerde belki tereddütlerini yenerek vatanını terk etmeme ihtimalini aklından geçiriyor, attığı adımın yanlış mı, doğru mu olduğunu kestiremiyordu.

Aslında gurbet ona kalp ağrısı dışında bir şey vermemişti. Bütün dertlerini, ızdıraplarını yanında götürmüş, bırakıp gittiği sevdiklerinin, yakınlarının yüzleri bir gün bile gözlerinin önünden kaybolmamıştı. Şimdi onca yıllık ayrılıktan sonra yurda dönerken geçip giden yılların hazin, kederli sayfalarını aklından geçirdikçe heyecanı daha da büyüyordu.

Uzun zamandan beri hasretle beklediği buluşmanın bölümündeki arkadaşlarıyla birlikte samimi bir ortamda çay içerken geçeceğini hayal ettiğinden bir gün önceden özel bir pasta siparişi vermiş ayrıca sürpriz olsun diye geleceğini de kimseye haber vermemişti.

Taksiden indiğinde önce yanlış adrese geldiğini sandı; her şey tanınmayacak şekilde değişmiş, üniversitenin girişine kemerli kapı, karşısına camlı kütüphane binası yapılmış, metro hattının yeni

girişi açılmıştı. Ancak yolun kenarında kendisini tanıdıktan sonra kayıtsız kalmadığı, her zaman elleri dizlerinde bağdaş kurarak oturan, mağrur duruşuyla Buda heykelini andıran kör dilenciye fark ettiği an bunca zaman zarfında birçok şeyin değişmediğini anladı, geri dönerken mutlaka ona uğramayı, yardım etmeyi aklından geçirdi.

Kemerli kapıdan geçip çam ağaçlarının çevresinde yüz sene önce üniversitenin temelini atan kişinin heykelinin yapılacağını anlatan, yosun kaplamış yüzeyine Kiril alfabesiyle kazınan yazılarının okunamaz hâle geldiği gri mermer levhalarının önünde durdu. Karmakarışık duygular içinde yaşlı bir kadının elindeki süpürgesiyle mermer

levhanın önündeki taze çiçekleri süpürüp çöp kutusuna doldurmasını izledi.

Üniversite binasına girerken alışkın olmadığı ağır yemek kokuları burnuna gelince bir zamanlar kitap mağazası bulunan büyük girişin kafeye dönüştürüldüğünü gördü. Kafenin karşısından asansöre kadar uzanan gürültülü kalabalığın arasından geçerek mermer basamaklardan üçüncü kata çıkarken tanıdık bir yüzle karşılaşabileceğinin verdiği heyecandan ya da adını koyamadığı herhangi bir sebepten kimsenin yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu.

Bölümün kapısını açtığı anda gözüne ilk çarpan kişi odanın sağ köşesinde bilgisayarın arkasında oturan tanımadığı genç kız oldu. Selam verince kız şaşkınlıkla onu süzerek:

“Kime bakmıştınız?” diye sordu.

“Beni tanımadınız galiba?”

“Hayır, tanımadım,” dedi kız başını bilgisayardan kaldırmadan.

“Ben bu bölümde tam yirmi sene öğretmenlik yaptım,” dedi bozulduğunu saklamaya çalışırken, “Siz yenisiniz herhâlde?”

Kız başıyla onayladı.

“Ne iş yapıyorsunuz burada?”

“Araştırma görevlisiyim.”

“Hocalar nerede peki?”

“Başkan toplantıda, hocaların bazıları derste, bazıları da özel dersteler.”

“Zilin çalmasına çok var mı?”

Araştırma görevlisi genç kız önce odanın üst tarafındaki durmuş duvar saatine, sonra telefonuna bakarak:

“Yok, birazdan çalacak,” dedi.

Davet beklemeden elindeki pasta kutusunu masaya bırakıp bölüm başkanının koltuğunun yanındaki eskimiş meşin sandalyeye oturdu.

Kısa süre sonra kapı açıldı, söylene söylene içeriye giren bölüm başkanı yorgun mu, sinirli mi ya da düşünceli mi olduğundan yahut başka bir sebepten ona aldırmadan geçip koltuğuna yerleşti. Çağdaş edebiyat derslerine giren, bir zamanlar hayat aşkıyla coşup çağlayan, şimdiyse hevesi, tutkusu büsbütün sönmüş bölüm başkanı öğrenciyken onun hocası olmuş, mezuniyetinin ardından doktora yapması için çaba göstermişti.

“Beni tanımadınız galiba,” dedi.

Bölüm başkanı ani bir bakışla onu süzüp:

“Allah aşkına affet beni, yaşlılığıma ver,” dedi ayağa kalkarken. Tokalaştılar, sonra da çantasını karıştırırken bir yandan da araştırma görevlisine seslendi:

“Kızım, şuradan bir bardak ılık su ver, ilaç saatim geçiyor.”

İsteksizce yerinden kalkan araştırma görevlisi köşedeki demir kasanın üzerindeki gümüş renkli çaydanlıktan bir bardak su doldurup başkanın önüne koydu.

“Sabahtan beri ağzıma bir lokma koyamadım. Allah kahretsin böyle yaşıntıyı...”

Zil çalınca bir zamanlar keskin muhalif duruşuyla bilinen, bölüm hocalarından biri olan profesör hanım yorgun, bitkin bir şekilde içeriye girdi ve onu görür görmez:

“Bir gittin, gidiş o gidiş,” dedi mutluluğunu saklayamadan.

“Ne diyeyim ki şimdi...”

“Hangi ülkedesin?”

“Almanya’da.”

“Üniversitede ders veriyorsun herhâlde?”

“Hayır, özel bir şirkette çalışıyorum.”

İçerisi sıcaktı, kapının, pencerenin açık olmasına rağmen bunaltıcı bir havasızlık vardı. Yüzü kapıya dönük oturduğu için koridordan geçip giden insanları soğuk bir kayıtsızlıkla seyrediyordu.

Çoğunluğu kadınlardan oluşan hocaların bazıları teneffüs olunca odaya döndüklerinde onu tanıyamadılar, bazılarıysa kendini tanıttıktan sonra zorla hatırladılar, hatırlayanlar da yarım ağızla hâl hatır sormakla yetindiler.

Ara sıra öğrenciler içeriye girerek öğretmenlerden birine yaklaşıyor, çeşitli sebeplerle bir sonraki derse giremeyeceklerini söyleyerek izin istiyorlardı.

“Hiç kimseye izin vermeyin,” dedi bölüm başkanı hocalara seslenerek, “bunların derdi ders çalışmak falan değil.”

“Bana izin verseniz de vermeseniz de yine de o derse girmeyeceğim!” diye sinirli adımlarla odadan çıktı bir öğrenci.

“Öğrenciler bu duvarların esaretinde kalcaklarına sokaklarda gezip tozarak daha çok bilgi öğrenirler...”

“Sen zamanında kaçtın kurtuldun buralardan... En azından kendine, çocuklarına bir gelecek hazırladın.” Bunları kimin söylediğini bilmediği için cevap vermedi.

Öğretmenlerin yüzünden aşırı yorgunluk, isteksizlik hissediliyordu, sanki istemedikleri bir işle uğraşıyorlarmış gibi kendileri de farkında olmadan öylece zamanın akıp gitmesini izliyor, her şeyin bir an önce olup bitmesini bekliyorlardı. Laf arasında eski çalışma arkadaşlarının bazılarının vefat ettiklerini duyduğunda ise çok üzüldü.

Teneffüs bitip zil çaldığında hocalar derse geç kaldıklarını söyleyerek odadan çıktılar. Araştırma görevlisi kız ona bir fincan çay doldurdu, içinde iki üç bonbon şekerinin bulunduğu eski şekerliği itip önüne koydu. O sırada telefon çaldı, ahizeyi kaldıran kız bölüm başkanına dönerek:

“Sizi istiyorlar,” dedi.

Önündeki paralel hattın telefonu açan bölüm başkanı karşısındakinin sorusunu cevaplayıp: “Eve gitmem lazım,” dedi yerinde fırlayarak, “ta-

mamen unutmuşum, bu akşam misafir gelecek, giderken alışveriş yapmalıyım.” Sonra askıdan buruşuk, gri şapkasını alıp başına koyarak: “Daha buralardasın herhâlde, zamanın olunca gel biraz dertleşelim,” diye ekledikten sonra ağır ağır odadan çıktı.

Şimdi odada araştırma görevlisi kızla ikisi kalmışlardı. Kız bilgisayarın arkasında az önceki yerinde oturup gözlerini monitöre dikmişti, el hareketlerinden ve mimiklerinden eğlenceli bir oyunu izlediği anlaşıyordu.

Odayı baştan başa gözden geçirdi, görünüşte değişen bir şey yoktu. Eski kitaplıkta bir zamanlar üniversite öğrencileri için bizzat kendisinin yazdığı ders kitabının solmuş kapağı gözüne takıldı. Uyun yıllar çalıştığı, hayatının en gergin, karmaşık, heyecanlı çağlarının geçtiği bu odada her şey ona yabancı geliyordu. Odayı gözden geçirdikçe onun olmadığı senelerde burada yaşananları hayalinde canlandırmak istiyordu.

Gözlerini kapattı, bir anlık işten ayrılmadığını, ülkeyi terk etmediğini, bir sonraki teneffüsten sonra o da değer hocalar gibi ders anlatmak için amfilerden birine gideceğini aklından geçirdi ve ruhunun çalkalandığını hissetti. Ama bu sadece bir anlığına yaşandı ve tekrar zamanın akışı sert bir dönüşle gerçek mecrasına yönelince kendine geldi... ve aniden sıkıldığını hissetti.

O sırada araştırma görevlisinin cep telefonu çaldı. Telefonu açan kız:

“Hemen geliyorum,” dedi ve hızla masanın üzerindeki eşyalarını toplamaya başladı.

Bilgisayarın kapandığını ve fişinin çekildiğini duydu.

“Özür dilerim, hocam, eşim aşağıda bekliyor, gitmem lazım,” dedi kız yabancı bir ses tonuyla.

Kız kalkıp kapıya yaklaşırken:

“Biliyorum hoş değil ama kusura bakmazsanız pastayı da geri götürün. Yarın iş günü değil, burada kalırsa bozulacak,” dedi.

Şaşıracak gibi oldu ama çabuk toparlandı:

“Siz alın, sizin kısmetinizmiş,” dedi.

“Hayır, hayır, biz böyle şeyler yemiyoruz, ben de eşim de diyetleyiz,” diyerek pasta kutusunu masadan alıp ona verdi, odanın kapısını kilitleyip vedalaşmadan hızlı adımlarla uzaklaştı.

Ne yapacağını bilemediğinden elinde pasta kutusuyla etraftan geçip gidenlerin şaşkın bakışlarını hissetmeden bir süre koridorda, bölümün kapısının önünde öylece kalakaldı. Beyni uyuşuyor, vatanına adım attığından beri bastırıldığı hasret duygusu yeniden uyanarak onu acımasızca içinin gurbetine sürüklüyordu.

Bir anda aklına ne geldiyse kararlı adımlarla merdivenlerden inerek üniversitenin kemerli kapısından geçip ecnebi dillerdeki yazıların yabancılaştırdığı sokağa çıktı. Sağına soluna bakındı, kitap mağazasının tam karşısında gazete büfesinin yanındaki taş kaldırımında Buda heykelini anımsatan kör dilenciye görünce “oh” dedi. Yaklaşp her zamanki gibi selam verdi, adamın yüzüne yayılan yumuşak ifadeden aradan bunca zaman geçmesine rağmen unutulmadığını anlayınca ona sarılıp bağrına bastı, sonra da geçip yanına oturdu.

“Uzun zamandır yoktunuz, hocam...”

“Burada değildim...”

“Ayak sesleriniz kesildiğinden beri tam on yıl geçti,” diye iç çekerek ekledi adam: “sizden sonra çok sular aktı, çok yeller esti...”

Dilencinin ağlamaklı olduğunu hissedince:

“Sana küçük bir hediyem var,” dedi sözünü keserek ve pasta kutusunu dikkatlice onun taş gibi soğuk ellerine bıraktı.

Kutunun içindekini parmaklarıyla okşayarak anlamaya çalışan dilenci bir şeyler söyleme çalıştı ama sesi titrediğinden söyleyeceklerini yuttu, kör gözlerinin çukurunda iki damla yaş belirdi.

Metronun girişine yaklaştığında istemsizce durup arkasına uzak öğrencilik döneminin heye-

canlarını yaşadığı, yirmi yıldan fazla öğretmen olarak ömrünü verdiği, bir daha dönmeyeceği adresi üzüntüyle süzdü ve bunca sene zarfında onu kara bir gölge gibi izleyen, kendisiyle birlikte gurbete taşıdığı geçmişinden bir an önce ayrılma isteğiyle adımlarını hızlandırdı.

2- 14 Şubat 2023

Kahire – İskenderiye - Bakü